

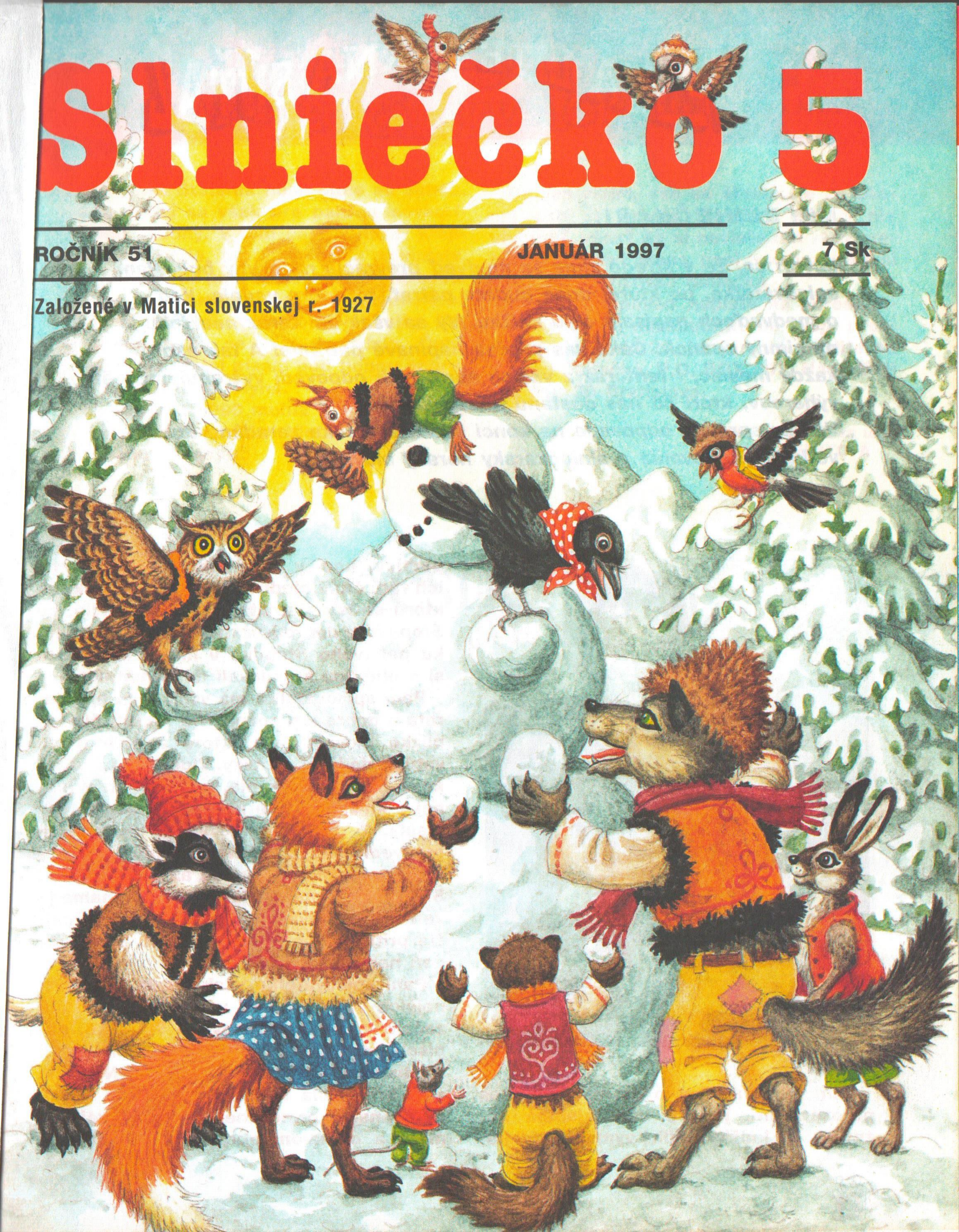
Slniečko 5

ROČNÍK 51

JANUÁR 1997

7 Sk

Založené v Matici slovenskej r. 1927

VELKÁ LITERÁRNA SÚŤAZ

MILÍ SLNIEČKÁRI,

hovorí sa, že v strede zimy sa medveď prevracia na druhý bok. Pani spisovateľka, po ktorej dnes budete pátrať, to dobre vedela. Ved' o medveďoch napísala celú knižku. Vy sa však ani teraz neukladajte na zimný spánok. Čaká vás predsa napínavé pátranie! A tak ako každý mesiac, i tentoraz z vašich správnych odpovedí vyžrebujeme päť výhercov, ktorí od nás dostanú peknú knihu. Všetky správne odpovede na konci školského roka zaradíme do veľkého žrebovania o slniečkársky horský bicykel.

Pani spisovateľka, o ktorej vám dnes porozprávam, je pre vás tajomná neznáma. Jej knihy nadlho vymizli z knižku-

pectiev, hoci v čase môjho detstva sme ich radi čítali. Jednou z prvých knižiek, na ktorú sa iste pamätajú aj vaši rodičia, sú Štoplíkove dobrodružstvá. Veselú postavicku pehavého Štoplíka v matrôzkach sme si s obľubou kreslievali do pamätníkov.

Pani spisovateľka má však rada aj zvieratá a dobre ich pozná. Vie vycítiť, čím sú blízke človeku, vie, ktoré z nich môžu vstúpiť do jej rozprávky. Videli ste už slávikove husličky? Ak nie, nájdete ich v jednej z knižiek, ktoré pani spisovateľka napísala. Z ďalšej sa dozvieme, ako vyzerá medvedí rok. Aj medvedia rodinka je rodinka a možno by sme sa až čudovali aká! Skoro ako tá najlepšia. Medvedia mama je veľmi starostlivá. V noci k sebe najnežnejšie pritúli to zo svojich mláďat, ktoré cez deň najviac vyhrešila.

Pani spisovateľka však písala aj o vážnejších veciach. Keď vo februári r. 1969 začalo vychádzať obnovené Slniečko, napísala doň zaujímavý seriál o Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Volal sa Na koho sme hrdí. Bola v ňom rozprávka o vlasti, o talianskej princeznej, o Halleyovej komete a o malom obrázku s kostolíkom,

O SLNIEČKÁRSKY BICYKEL

Ilustrovala
MILICA MENČLOVÁ

ktorý M. R. Štefánik nosil stále so sebou. Tento seriál sa však pre pani spisovateľku stal osudný. V tom čase v našej krajine vládli ľudia, ktorým pravda nevoňala. Rozhodli sa, že pani spisovateľku potrescú. Najprv ju vylúčili spomedzi spisovateľov a potom zakázali uverejňovať jej knihy. Pani spisovateľka sa však nevzdala. Ďalej premýšľala, ďalej písala pod tichou ochranou lukavického mlyna.

Až na jar r. 1990 mohla v Slniečku opäť zasvietiť jej rozprávka. Viete, o čom bola? O parádnici lienke.

Už vás vidím, ako sa škrabkáte za ušami, ako si lámate hlavičky. Nie a nie uhádnuť, však? Ak si neviete dať rady, nebuďte smutní! Meno pani spisovateľky si vylúštite v krížovke Slniečka.

Správnu odpoveď napíšete na korešpondenčný lístok, nezabudnite na svoju presnú adresu a do 20. januára ho pošlite na adresu Slniečko, P.O. BOX 307, Nám. SNP 12, 810 00 Bratislava.

Na vaše odpovede sa teší
LUBICA KEPŠTOVÁ

Čudesné hady

Medvedík zastal na úpätí snežnej úboče nad dlhým, zráznym úvalom. Do očí sa mu vbodlo na tisíce iskrivých šípov, ktoré vystreľovalo slnce zo snehu širšej pláne. Medvedík podvihol hlavu, žmurkajúcim okom hodil po pyšných štítoch – velikánoch v pozadí. Ale tie už akoby neboli bývali ani štítmí, ale prsto ďalšími slncami, nevládal na ne hľadieť. Nuž radšej spustil zrak na zasneženú širu pláň.

Ledva si navykol na jej iskrenie – tu musel zase žmurkať od ďalšieho prekvapenia.

Hľa, aké čudesné vetry letia dolu stráňou, ako čudesne sa hrajú! Tu i tam zastanú, zavisťia, zviria sneh a vyhodia ho do vzduchu. To nebudú vetry, ale dáke tvory! To ony poletujú hore-dolu úšustom, to ony svišťia a rozduchujú sneh. To sa možno kamzíky takto zabávajú, dolu pláňou sa spúšťajú. Ale kamzí-

ky sú to čudné, nemajú tie tmavé zimné kožuchy ani svetlejšie letné, napodiv sveta sú strakaté, zle aj pozrieť. A nie všetky letia ako vetry, nie všetky rozvirujú kolo seba sneh. Podaktoré z nich sa doň aj nosom zaboria, pod nimi sa otvárajú hotové prepadliská.

Ale čo za hady sa im to šmýkajú pod nohami? Teraz vidno, že ich tie hady ťahajú hore-dolu úšustom. Lebo hady letia spolu s nimi. Šmyk sem – šmyk tam, medvedík by miesto hlavy musel mať koleso, aby stihol ustriechnúť, kde jeden, kde druhý, kde tretí had s čudným tvorom šmykne...

„Idem za ja tým hadom pozrieť na zub, čo sú zač!“ rozhodol sa medvedík. A už kráčal hore vydupaným snehom.

A tu znovu prekvapenie! Hady aj s tými čudnými tvormi, čo neboli ani vetry, ani kamzíky, šmyk sem – šmyk tam, ale už nie dolu – skôr bokom a ozlomkrky leteli čím ďalej od medvedíka. Ach, a aké škreky-breky pritom vydávali! Pišťali, až nemilo počúvať.

„Ratujtééé!“ rozľahol sa krik stráňou, vracal sa v ozvenách aj od lesa a balvanov.

„Medvéééď!“ vrieskali, keď už zmizli aj z dohľadu. Medvedík raz nerozumel, prečo vyskali. Začudovane pozeral za tým posledným, ktorého zastihol poplach, práve keď sa opaľoval: ležal opretý o lyže zastrčené do snehu. Na krik si od strachu iba jednu lyžu pripäl a už na nej upaľoval ako bocian – na jednej nohe.

„Čak – čak – čakaááajte!“ kričal.

Hľa, ako čuhúka, ani dáky vták, myslel si medvedík. A čo ak ma to volá do hry!

I rozbehol sa za ním, ale nešťastlivec ešte do väčšieho kriku, ešte do tuhšieho letu, podarilo sa mu dobehnúť ostatných.

Už aj on zmizol medvedíkovi z očí.

Medvedík osamel, osmutnel. Zvrtol sa,

smútok ho však zrazu opustil, lebo na snehu zbadal lyžu. Tíško za ňou vykročil a opatrne, ako k hadovi, sa k nej približoval. Ale predtým, ako by bol k lyži došiel, natrafil na vetrovku, ktorú si bol pojašený lyžiar zaboril vo veľkom chvate a úľaku.

Schytil vetrovku, ochutnal ju, ale nechutila mu. Nahnevaný začal ju driapať a vetrovka: rips-rups – medvedíkovi sa náramne zapáčilo, ako spieva. Driapal ju, aby ďalej spievala, driapal a trhal, kým z nej neboli také franforčeky, čo už vôbec spievať nechceli.

Potom ho už ani nezaujímali. Odhodil ich a zrak mu zase padol do snehu – na lyžu.

„Počkaj, háďa, teraz ťa chytím!“ zastrájal sa. „Veď sa to ani nehýbe, akiste spí!“ posmeľoval sa. Vrhol sa naň – čudné, had sa ani len nemykol, ležal mu v dlabách neživý sťa dáky tvrdý konár. Medvedík odlomil špicu, aby ho nebodaj neuhryzla alebo neuštípla a potom si na lyžu sadol, reku, teraz sa ukáž, háďa, čo vieš. Poletíme dolu briežkom, ako leteli aj tí, čo nám zutekali.

Ale lyža nič, pod ťarchou sa zaborila do snehu a ostala tam trčať. Vyskočil, vytrhol lyžu, sekol ju o zem, že sa teraz sám – čo aj bez hada – povoží dolu brehom.

Čo to? Lyža darebná, jeho voziť nechcela, ale keď ju o zem capol, letkom si letí a veselo, tenkým hláskom si pohvizduje.

Nahneval sa na ňu.

„Počkaj, hadie plemeno, veď ja ťa dolapím,“ zamrmlal a rozbehol sa za ňou. To bežal, to padol, do snehu sa zaboril, vstal a šmýkal sa,

ale nech letel, ako chcel, lyža bola rýchlejšia a vrtkejšia ako jeho dlaby.

Beží lyža, beží, čo aj nemá dlaby, kde treba, podskočí, čo treba, obíde. Podskočí ponad snehové hroblinky, obíde stromy. Už aj do lesa vbehla a krúti sa ako naozajstný had pomedzi stromy. Bola by vari aj na kraj sveta bežala, ale svet kraja nemá, svet je veľká guľa; zato hora, tá stavia veľa prekážok. Zrazu brnk, lyža plesla o ľad horského potoka, preborila stuhnutú kôru a teraz už nebeží, ale pláva dolu vodou pod ľadom, topí sa, ak sa už aj niekde na dne neutopila.

Medvedík strčil dlabu do diery, ktorou vhupla lyža pod ľad: striasol sa a hneď dlabu vytiahol. Strýpla mu. Ako sa tak naklonil, v ľadovom zrkadle uzrel druhú medvediu hlavu.

„Nevieš, braček, kde mi to hadie plemeno ukľzlo?“ spytoval sa a rozkladal dlabami.

Ale obraz čušal. Iba rukami rovnako rozkladal. Nebodaj sa ho na to isté vypytoval.

„Ech, čo! Sám si poradím!“ zamrmlal medvedík a uberal sa za tokom potôčika stále nižšie a ďalej od rodných lesov. Potok stále jasnejšie a jasnejšie zurčal pod čoraz tenším ľadom. Naostatok po ľade ani chýru – v miestach, kde potok opúšťal les, valila sa potočná voda nehatane, celkom oslobodená od ľadov.

Vlnka preskakovala vlnku, chvíľka plynula za chvíľkou, veľa chvíľok uplynulo odvtedy, ako sa medvedík zatúlal do rodných miest.

Pinky Bum

a všetko najlepšie

Takže dnes máme posledný deň tohto roku. Aj vy máte taký zvláštny pocit ako ja? Komu je smutno ako mne, že sa končí starý rok? A kto sa teší ako ja, že sa začína nový rok? Dobré, ale ani dnes nevynecháme náš príbeh o Pinkym Bumovi.

Pinky Bum sa cítil trochu nesvoj. Nevedel, či sa má radovať, alebo či má žiaľ.

„Tento rok nebol ktovieaký, ale robil som, čo som mohol,“ hovoril si Pinky Bum. „Nevyhral som v lotérii, ale ani ma nezrazilo auto. Nestal som sa slávnym, ale ani ma nikto neprepadol na ulici. Nezaľúbila sa do mňa krásna slečna, ale ani som nedostal chrípku. Vlastne sa mi nič mrzuté neprihodilo, ak len nerátame, ako raz na mňa pokrikovali chalani na ulici: Pinky Bum, daj si rúum! Takže môžeme oslavovať,“ Pinky Bum navrhol sám sebe a začal sa pripravovať na silvestrovskú oslavu. Nachystal si fľašu viney, a aby to lepšie šumelo, pripravil si k tomu šumivý celaskon.

„S vitamínmi do nového roku!“ zvolal.

Televízor, ako je všeobecne známe, nemal, iba taký malý tranzistorík MADE IN INDIA, ktorý vo chvíľach dojatia volal „prdiačik“.

Zapol si ho teda a vyladil stanicu, na ktorej dávali veselú hudbu. Ale prdiačik iba chrapčal a rapčal a prskal a škrkal... no, vonkoncom nebol naladený na silvestrovskú náladu.

„Vari máš aj ty chrípku?“ ustarostene sa ho spýtal Pinky Bum. „Alebo ti vypovedali baterky! Achjaj, všetko odchádza... aj tento rok. A pravdupovediac, najradšej by som sa aj ja kamsi pobral.“

Pravdaže, Pinky Bum nepovedal presne, kam by sa to chcel pobrať, a tak v tom nebudeme vrtať.

„Ale je dnes s tebou zábava!“ znova povedal sám sebe Pinky Bum. „Radšej si zapnem telku!“

To si skôr zapne gombík na vreckovke, pretože, ako je všeobecne známe, Pinky Bum nemal nijaký televízor.

Pinky Bum však pristúpil k obloku, vytiahol roletu a pozeral sa do oblokov v činžiake oproti. To bol jeho silvestrovský program!

Začalo sa to prehľadom programov: Akási pani sedela za slávnostne vyzdobeným stolíkom a dlho a slávnostne čosi hovorila.

„Ó,“ zvolal Pinky Bum. „Vyzerá to, že dnes to bude naozajstná zábava! Ale pre istotu sa ešte pozriem, čo dáva druhý program!“

Na to sa premiestnil do druhej izby, vytiahol roletu a mal výhľad na druhý činžiak.

Tam sa práve začínalo rozprávanie anekdot. Fúzatý pán výzoru dedkovského rozprával vynikajúci vtip, ako išla veverička na bicykli po lese a stretla medveďa.

„Ten poznám,“ zasmial sa Pinky Bum a rýchlo sa prepol na prvý program. Tam práve začali vysielajú starú, ale dobrú komédiu Dneska s tebou zatočím, drahúšik. Široko-uhľý, farebný, s titulkami. Široko-uhľá bola tá

pani a celý farebný, ktovieprečo, bol ten pán, s ktorým sa chystala zatočiť.

„To už poznám,“ povedal Pinky Bum a znova prepol na druhý program.

Tam práve dávali obľúbenú reláciu Repete. Pani výzoru babkovského behala z obývačky do kuchyne a nosila na stôl taniere, misy, poháre....

Ostatní členovia rodiny kričali jeden cez druhého:

„Repete, babka, repete! Tá omáčka je fantastická!“

„Dnes je naozaj skvelý program! Vidno, že si dali záležať!“ pochvaloval si Pinky Bum a lietal z jednej izby do druhej, od jedného okna k druhému.

„Ešte dobre, že mám viacizbový byt!“ povedal si, keď zadychčaný oddychoval v predsieni. „Ináč by som sa z toho prepínania zbláznil!“

Potom sa však začalo čosi diať s obrazom – obloky sa postupne začali zaťahovať roletami. Jedna roleta, druhá roleta, dole tá roleta... Čochvíľa bolo po obraze!

„No zbohom, rodina!“ zakýval Pinky Bum rodinke zo seriálu Show Billa Hrozbyho a zo smutnel.

Smutný bol rovných pätnásť sekúnd. Po

Píše DANIEL HEVIER

Ilustruje PETER CPIN

tom sa postavil na rovné nohy (aj keď ich hádam mal trochu do X) a rázne povedal:

„A predsa bude program! A keď nemôžem pozeráť na cudzí program, JA SÁM budem programom. Taký program ste ešte nevideli, ľudkovia! To teda budete zízať!“

Pinky Bum sa slávnostne vyobliekal. Na hlavu si dal pletenú čiapku. (Kto ho v nej videl, plietol si ho s basketbalovou loptou.)

Obliekol si teplý sveter, a pretože bol sviatočný večer, nasadil si naň motýlika. Prehodil si teplý šál, ktorý vyzeral, akoby bol býval zošíť z farebných machuliek. Nešiel výtahom, ale šmykol sa po zábradlí až na prízemie.

Mal trochu trému, pretože v zábavnom silvestrovskom programe vystupoval prvý raz. Ktovie, či ho niekto bude pozeráť! A ktovie, či o ňom budú potom písať v novinách!

Začal nenáročným číslom – snehovými guľami. Zo snehu si uťapkal štyri snehové gule a začal si ich vyhadzovať do vzduchu tak, ako to videl v Manéži Boleslava Polívku. Na prvý raz mu to nešlo najhoršie. Hlavná vec, že sa nijaká guľa nerozbila!

Ďalšie číslo bola pantomíma! Pinky Bum rozhadzoval rukami, potáhoval sa za nos, vyškieral sa, nafukoval líca, vyplieštal oči, jednoducho – znázorňoval chrípkový vírus, ktorý dostal dávku penicilínu.

Po očku sa poobzeral po zaroletovaných oknách – a hľa, niektoré rolety sa začali vyťahovať.

Pinky Bum sa rozhodol, že zmení program. Na rad prišiel priamy prenos zo športového

podujatia – boxingu. A keďže nemal partnera, bleskovo si uguľal snehuliaka. Poskakoval okolo neho ako na strunkách. Ľavý hák, pravý hák – snehuliak bol úbožiak! Odpadol v druhom kole.

To sa už z niekoľkých balkónov ozval nesmelý potlesk. Tlieskali najmä tatkovia, ktorí si šli pofajčiť na čerstvý vzduch.

Pinky Bum to využil a pustil animovaný film o škodlivosti fajčenia. Z úst vypúšťal chuchvalce dymu (pardón, zamrznutého vzduchu!) a dusil sa, až mu oči vyliezali z jamôk.

Červenkasté ohníčky cigariet na balkónoch hasli. Znova sa ozval potlesk – tentoraz manželiek.

„A teraz disko!“ jačali deťúrence, ktoré výnimočne ešte nemuseli ísť do postele.

Dáma sa nemá biť,
tvrrrrdí to známy hit,
to vám aj Pinky Bum
môže len potvrdiť...

„Pinky metal! Pinky metal!“ pískali decká od nadšenia a niektoré si šli dolu po autogram. A priamo na ruku, aúú!

Pinky Bum bol v siedmom nebi. Ešte na staré kolena bude showmanom!

Čochvíľa bolo vonku deciek ako maku. Po nich prišli aj ľudia výzoru tatkovského.

„Už aj poďte domov!“ kričali na ne mamy. „O chvíľu bude polnoc. Treba otvoriť šampanské a predniesť prípitok!“

„Mamina, poď dolu, tu je sranda!“ zakričal jeden tatko a ostatní sa pridali:

„Mamy s nami! Mamy s nami!“ skandovali, dupotali a tlieskali do rytmu.

Čo mali mamičky robiť! Zobrali šampanské a vyšli von.

To ste ešte nevideli! Na priestranstve medzi činziakmi bolo asi tisícšesťdesiatšesť sídlíšťanov. Smiali sa, rozprávali si vtipy, potľapkávali sa po pleciach, navrhovali si tykanie a vôbec – cítili sa náramne fajn.

A uprostred toho skákania, dupania a vystreľovania šampanského stál Pinky Bum a cítil sa, cítil sa... blažene.

Stál naň rad ľudí a každý mu potriasal rukou a želel:

„Všetko najlepšie, sused! Všetko najlepšie!“

„Tak toto je naozaj to najlepšie, čo ma v tomto roku stretlo,“ hovoril si Pinky Bum.

„Ako veselo sa končí starý rok, kto by to o ňom bol povedal.“

Pinky Bum sa trochu mylil. Tak veselo sa neskončil starý rok, ale začínal sa nový rok.

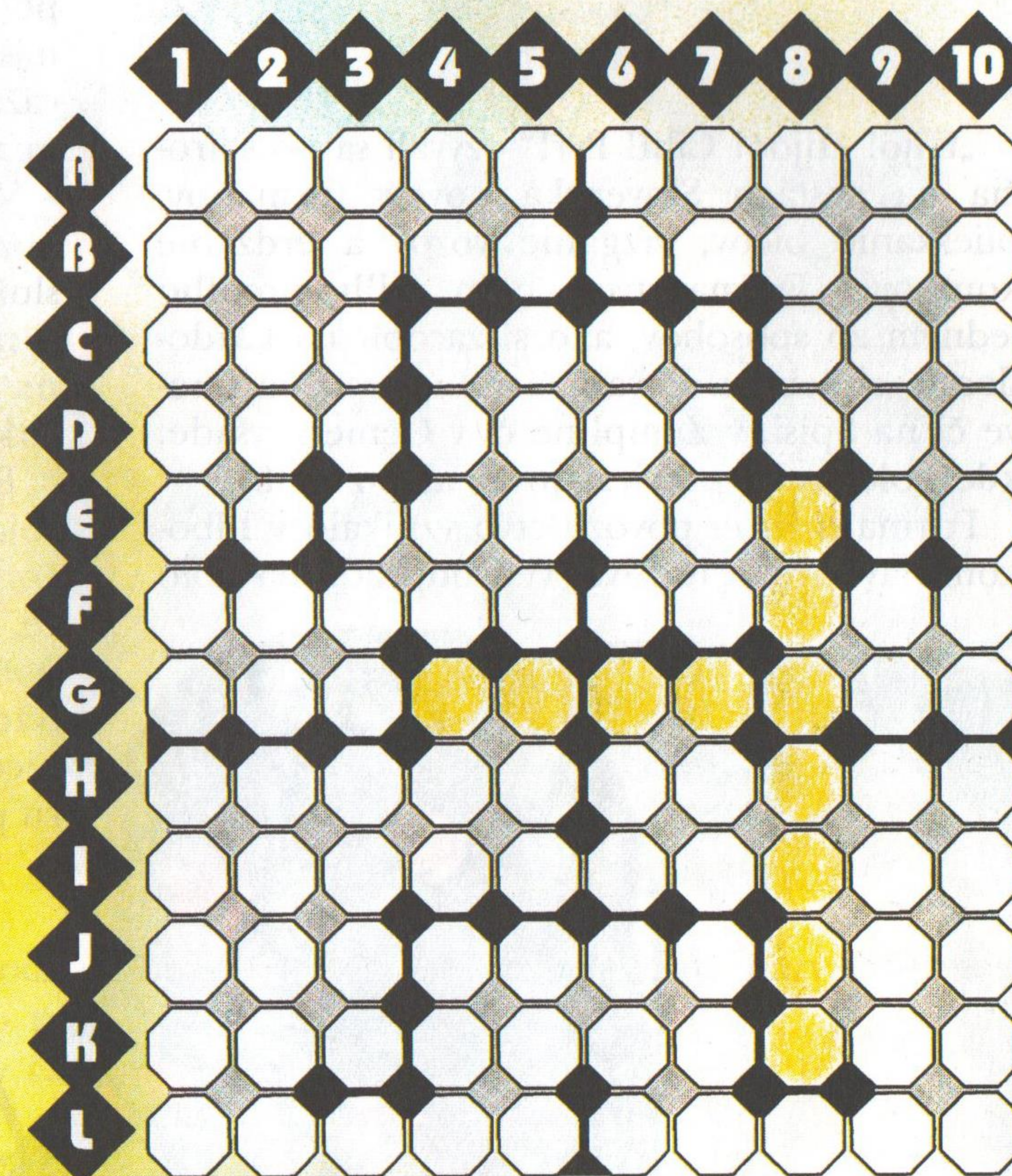
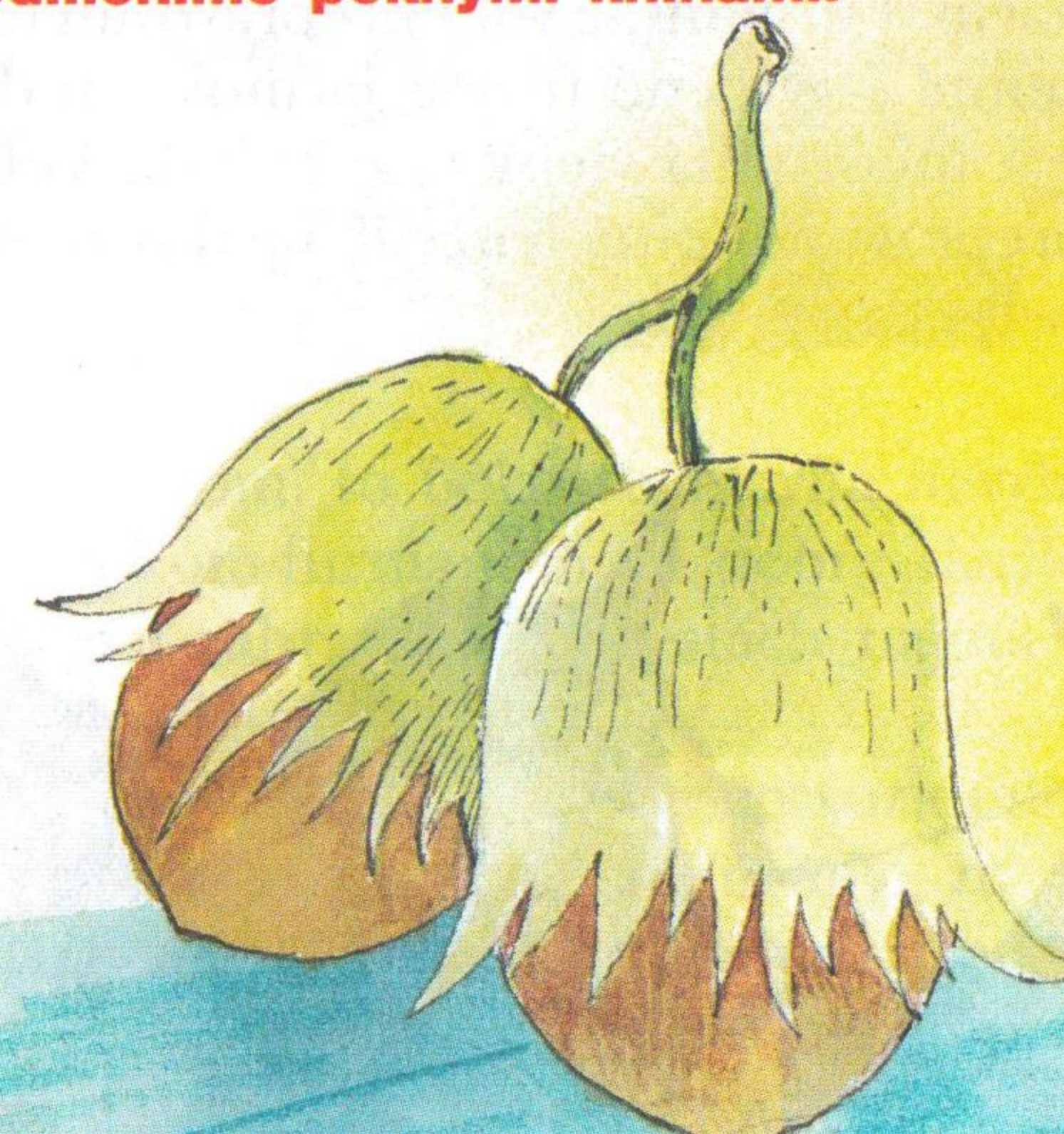
Ktovie, čo nás v ňom čaká. Ja vám želim, aby k vám prišlo všetko najlepšie. A to ostatné nech ostane za dverami.

Váš *Janiel Henig*

Krížovka Slniečkarka

Uhádnuť meno pani spisovateľky z VLS bude možno pre mnohých slniečkárov ťažký oriešok, pretože jej knihy v minulých rokoch nemohli vychádzať. Naša krížovka je preto zostavená tak, aby ste tento oriešok predsa len mohli rozlúsknuť. Správnu odpoveď nám pošlite na adresu Slniečko, P. O. BOX 307, Nám. SNP 12, 810 00 Bratislava. Troch výhercov odmeníme peknými knihami.

V O D O R O V N E: A. Odroda slivky – nanosenie. B. Pritiskala – treskot. C. Pera básnický (rét) – meno Samuela – jestvoval. D. Osobné zámeno stredného rodu – nátlak – obidve. E. Predložka – zaklop – začiatok anjela. F. Slovenské mesto – pokropí rosou. G. Preš – začiatok tajničky – nikto. H. Rozhodol sa ostať – snívalo. I. Znamenitá povesť, oslava – pocítenie. J. Poľovačka – horný alebo dolný okraj úst – pohrebná hostina. K. Meno Otilie – vyhynutý kočovník (Avar) – súhlas. – L. Oheň v prírode, táborák – športový čln.

Z V I S L E: 1. Tvar slovesa „stroviť“ – pooslovuj. 2. Zvlčená hadia koža (lieno) – čínske chlapčenské meno – zlé počasie. 3. Iste – tvar slovesa „zastávať“ – skratka Tibora. – 4. Začiatok vlaku – tkáčsky stroj – citoslovce na-

podobujúce brechot psa – naporuj. 5. Kancelárska skratka (aa) – morský vták (alka) – meno Aleny – prvá žena. 6. Nízke Tatry – vlastnilo – začiatkové písmená „nového slovenského podniku“ – živočích s klepetami. 7. Plošná miera (ár) – hnedožltá farba – áno po česky – papagáj. 8. Obloha – koniec tajničky – začiatkové písmeno Jána. 9. Ľudská bytosť – jestvuješ, žiješ – tropická popínava rastlina. 10. Zasklená stavba na pestovanie kvetov a zeleniny – človek, ktorého vlastní otrokár.

Pomôcka:
Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.

VLADIMÍR FERKO

Ide furman dolinou

„Hijó! Hijóó! Čihí! Pří!“ ozývali sa po stáročia na cestách Slovenska povely furmanov, plieskanie bičov, vrzganie vozov a erdžanie koníkov. Furmanstvo bolo dlho-predlho jedným zo spôsobov, ako si zarobiť na každodenný chlieb na Považí či v Liptove, na Orave či na Spiši, v Zemplíne či v Gemeri, všade, kde bolo treba previezť tovar alebo ľudí.

Furmanstvo či povozníctvo vznikalo v hlbokom dávnoveku ľudstva, veď odpradáva bolo

treba prevážať rozmanité náklady z miesta na miesto – kmene stromov na stavbu domov i palisád, kamene na stavbu opevnení a hradov. Ale povozníctvo ako živnosť (zárobková činnosť poddaných sedliakov) začalo vznikať až v trinástom storočí. Dovtedy museli poddaní prevážať pánov a rozmanité náklady zadarmo. Pamiatkou na tie časy sú názvy niektorých dedín – Vozokany, Voznica. Kráľovských povozníkov poznáme z Moldavy nad Bodvou, povoznícke služby robili biskupstvu poddaní v Borčanoch a na ďalších miestach – tvrdo sa robotovalo nielen „na panskom“, ale aj na cirkevných majetkoch.

Rozvoj povozníctva kráčal ruka v ruke s rozvojom tovarovej výroby. Remeselníci vyrábali čoraz viac rozmanitých výrobkov z dreva, kože, kovu, textilu, roľníci dorábali viac a viac potravín. Furmanské vozy prepravovali tovar na týždenné i výročné trhy a jarmoky, veď železnice a tobož autá vtedy ešte neboli. Veľa tovaru prepravovali plte, lenže iba jedným smerom

Záprah s krytým vozom

Starobý most

– dolu prúdom, to bola ich hlavná nevýhoda.

Povozníkom-furmanom sa dobre darilo na domácich i zahraničných cestách najmä v čase rozkvetu baníctva.

Ťažké okované furmanské vozy vozievali bansko-bystrickú meď do širšej Európy, zo Spiša a Gemera doďaleka rozvážali železo. Do Poľska hojne vozievali v sudoch víno, z Poľska privážali soľ a olovo. Potraviny, látky a kože sa vozievali v krytých priestranných rebriniakoch, na takýchto vozoch sa vydávali do sveta aj známi turčianski olejkári.

Furmani sa na svojich cestách všeličo podozvedali, stali sa popri svojom povolání aj roznášačmi správ, dnes by sme povedali – informátormi. Ľudia si na nich zvykli, vyčkávali ich, boli ich vďačnými poslucháčmi.

Povozníctvo nebolo ani ľahkým, ani bezpečným povoláním. Na zlých, ledabolo udržiavaných cestách sa furmanom kadečo prihodilo, neraz ich prepadli lúpežníci. Hovorí o tom

aj pieseň, ktorá by sa mohla nazvať furmanskou hymnou:

„Ide furman dolinou
a zbojníci bučinou...“

Nejedného furmana zbojníci ozbíjali nielen o tovar, ale aj o kone a voz.

„Počkaj, furman, nešibaj,
vrané kone vypriahaj...“

V kronikách sa uchovali zmienky o furmanoch, čo sa z furmanky nevrátili. Ešte pred sto rokmi stál v priestoroch dnešnej Botanickej záhrady v Bratislave vidiecky mlyn s hostincom, o ktorom sa po okolí dlhší čas hovorilo, že v ňom miznú furmani a kočiši. Keď neskôr hostinec prestavovali, našli pod dlažkou krčmy sedemnášť ľudských kostier.

V čase rozkvetu zbojníctva (najmä na prelo-

me sedemnásteho a osemnásteho storočia) museli furmani neraz podstúpiť skúšku smelosti a zdatnosti, keď im zbojníci na horských priechodoch a v tiesňavách zarúbali cestu. Stačilo zoťať pár stromov, preložiť ich krížom cez cestu a povozníci museli voľky-nevoľky zastaviť. Nečudo, že často chodievali na furmanku ozbrojení a spolčovali sa do celých „karaván“, aby spojenými silami lepšie čelili nebezpečenstvu.

Bývali však aj furmanky, keď ich sprevádzali jazdecké hliadky, dobre vyzbrojení husári z armády. Tak bolo aj v čase, keď vdova po kráľovi Karolovi Robertovi z dynastie Anjouovcov odvážala zo Slovenska do rodného Neapola 27 tisíc hrivien čistého striebra, 21 tisíc hrivien rýdzeho zlata a pol suda kremnických dukátov. Husári strážili aj šestnásť vrchovato naložených rebriniakov, na ktorých odvážali do Viedne narabované cennosti z Oravského hradu, keď ho dobyli cisárske vojská.

Furmanky boli krátke a dlhé. Na dlhšie cesty mali furmani v rezerve aj piateho (mladšieho) koňa, na východnom Slovensku ho volali „longoš“. Furmanskej karaváne sa každý musel vyhnúť z cesty, presnejšie: každý poddaný, sedliak, drevorubač. Keď sa však furmani stretli s kočom, na ktorom sa viezol barón či gróf, museli z cesty uhnúť furmani.

Skoro v každej dedine mali furmani zastávku, pri cestách bývali krčmy a voziarne, kde nachovali kone. V krčme si chlapi odpočinuli, potúžili sa a v nepriaznivom počasí aj deň-dva pobudli. Jeden furmanský úsek mal desať až pätnásť kilometrov. Na vozoch býval náklad osem až desať viedenských centov (viedenský cent – 56 kg). Náklad určovali najmä drevené osi na voze, železné sa začali vyrábať oveľa neskôr. Len si dnes, v čase motorizmu, pripomeňme, že cesta zo Spišského Podhradia cez Levoču do Kežmarku trvala celý týždeň.

Čas rozkvetu remesla prežili furmani v minulom storočí pri stavbe železnice. Iste netušili, že vlastne pomáhajú svojmu zániku. S rozvojom železničnej siete pomaly zhasínala a napokon aj zhasla furmanská sláva.

Koníček môj

Zaniklo povozníctvo, zhasla dávna sláva koníkov, tátošov a paríp, tak sa časy menia, tak tento svet beží...

Kôň sprevádzal človeka od úsvitu ľudských dejín, ich podivuhodné „spolužitie“, spolužitie človeka a zvierata, trvalo vyše šesťtisíc rokov. Nijaké iné zviera neznamenalo pre hospodársky a kultúrny rozvoj ľudstva toľko ako kôň. Jeho skrotenie, ovládnutie a využitie malo vskutku dejinný význam – bez koní by bol svet vyzeral inak, inak by sa bol vyvíjal. Bez koní by sa ani Mongoli, Huni a starí Maďari neboli odvážili na svoje krvavé výlety do Európy.

Hoci to znie skoro neuveriteľne, v zemi sa uchovalo veľa skamenených zvyškov koní, takže odborníci (paleontológovia) z nich vedia vyčítať, ako kôň vznikol a ako dlho trvalo prírode, kým ho vytvorila. Trvalo to dlho-predlho, taký dlhý čas si ani len predstaviť nevieme. Päťdesiat miliónov rokov! Kôň bol kedysi iba malým koníkom, nebol väčší ako dnešná líška. Tieto koníky-prakoníky sa preháňali po Severnej Amerike a keď vyspeli a porástli, prebehli cez Behringovu úžinu do Ázie, no a stadiaľ poľahky precvávali do Európy. Všetky súčasné kone sú potomkami tých severoamerických prakoní.

Huculské kone z Muránskej planiny

hrdý, vraný...

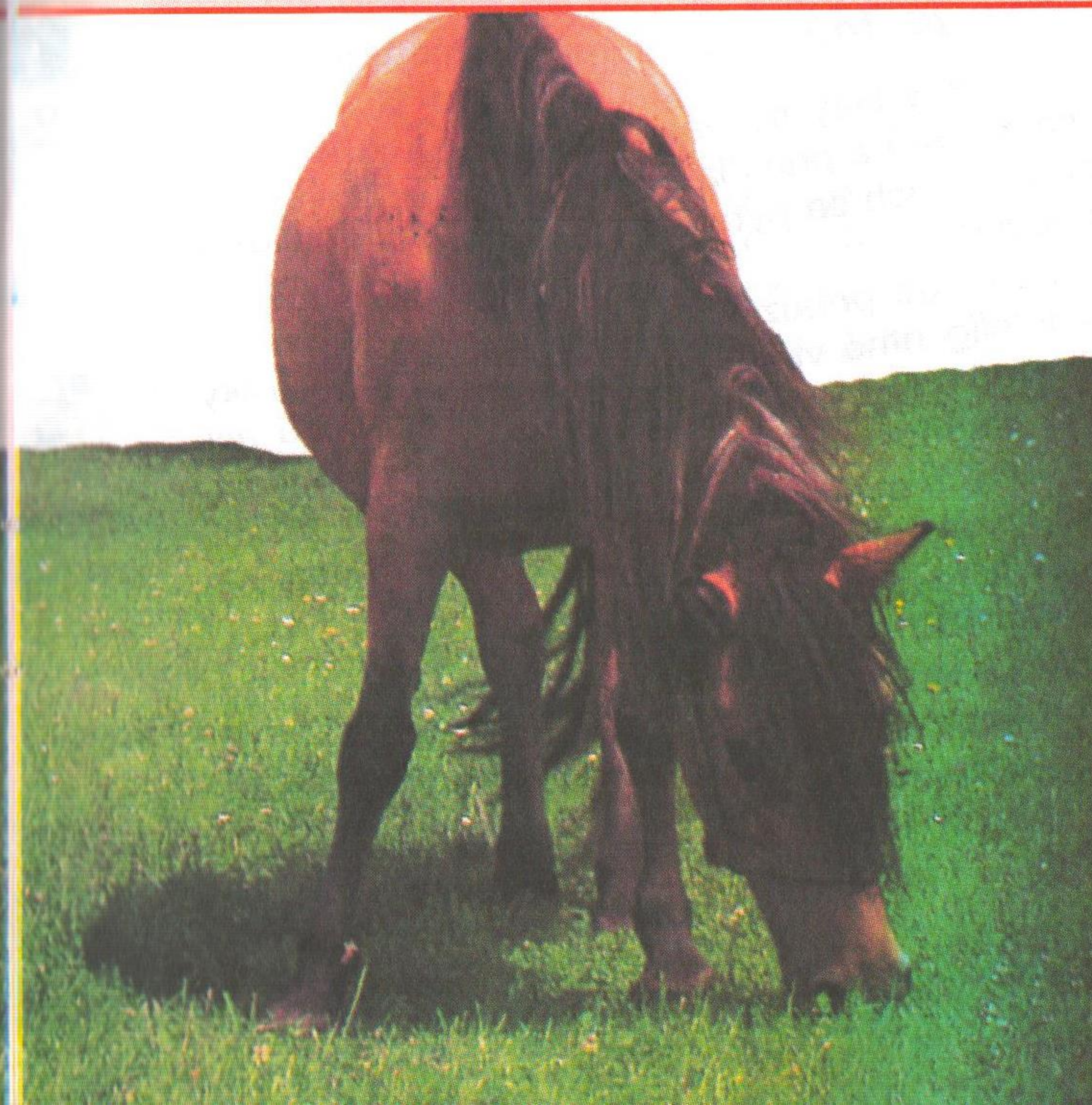
Kôň bol dlho lovným zvieratom človeka, priam tak ako sob, jeleň či zubor. Až neskôr na neznámom mieste a za neznámych okolností sa človek zblížil so zvieratom, aby začali spolu písať tú podivuhodnú, šesťtisíc rokov trvajúcu kapitolu spoločného života.

V mieri prispieval kôň svojou silou na obživu ľudí, počas vojny rozhodoval o víťazstve. Kto mal viac a lepšie vycvičených koní, zväčša víťazil. V čase, keď nebolo motorov, koník prepožičal človeku silu a rýchlosť. Bez koní by nebolo furmanov ani husárov. Náš ľud mal koníky v úcte, ospieval ich v nejednej piesni.

*„Koníček môj hrdý, vraný,
preberajže nožičkami,
kým zjídeme za tú horu,
poza hory do tábora...“*

A l e b o :

*„Po nábreží koník beží, koník vraný,
skadiaľže si, šuhajček maľovaný?
Skadiaľ som, stadiaľ som,
slovenského rodu som, duša moja...“*

Viete, že...

...povozníctvo sa začalo s volmi? V štrnástom a pätnástom storočí však pomalé voly vystriedali rezkejšie kone a preprava tovarov sa zvýšila o 150 percent.

...v praveku viedla cez Považie slávna Jantárová cesta? Spájala Stredomorie s pobrežím Baltického mora, kde sú bohaté náleziská jantáru – skamenenej živice treťohorných stromov.

...cestná sieť v Európe začala vznikať v čase Keltov a Rimanov, čiže niekoľko storočí pred našim letopočtom?

...cestu zo Žiliny do Košíc začali budovať v roku 1364? Na ceste neboli mosty, močaristé a rozbahnené úseky vystieľali kmeňmi stromov.

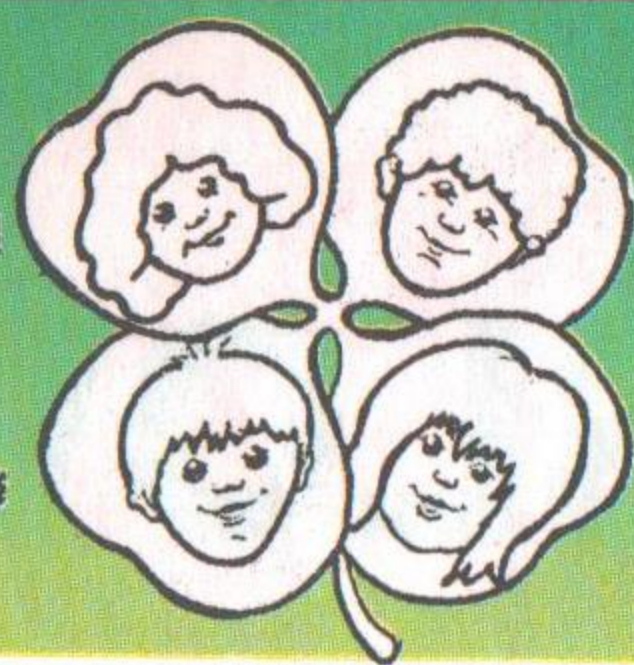
...kamenné mosty sa na Slovensku začali budovať v pätnástom storočí? Dovtedy sa stavali iba drevené mosty, na Dunaji existovali lodné mosty.

...prvú železnicu na Slovensku vybudovali z Bratislavy do Trnavy a Serede ako konskú železnicu? Bolo to v rokoch 1839–1846.

...prvý parný vlak z Viedne do Bratislavy prišiel 20. augusta 1848?

...v súčasnosti je na Slovensku 3 637 km železničných tratí?

...slovo furman sme prevzali z nemeckého Fuhrmann (povozník, voziar)? Podobne slovo fúra z nemeckého die Fuhre (povoz, voz, ale aj náklad na voze).

Čo január zazelená, to máj mrazom spáli.

Január je obyčajne najchladnejší mesiac v roku s najtuhšími mrazmi, víchricami, fujavicami, závejmi a poľadovicou. Patria však k nemu aj dlhé kĺzačky, lyžovačka, sánkovačka a guľovačka. Deň je ešte veľmi krátky, hoci sa na Nový rok predĺži o slepačí krok.

Kto urobil krmidlá, ten sa už teší, kedy na ne priletia dôverčivé vtáky. Ak ste to ešte nestihli urobiť, nasypťe uzineným hladným vtáčatkám aspoň trochu snežnicových semien či vtáčieho zozbu na podobločnicu. Na špagát zaveste rozpo- lený orech alebo kúsok loja.

Vinšujem vám šťastný Nový rok,
aby vám odpadol z pece bok
a z povaly hrada,
aby sa vydala vaša dievka mladá.

Voľakedy boli ľudia presvedčení, že ako na Nový rok, tak po celý rok. Ráno vstali s úsmevom na tvári, nehašterili sa, neohovárali a snažili sa celý deň pekne prežiť. Ja viem, že vy tomu neveríte, ale určite nič nepokazíte, ak začnete Nový rok s dobrou náladou.

Galéria vzácných

Tam, kde sa končí les, kde nájdeme len osamotené stromy a skaly obrastené lišajníkmi, je kráľovstvo borovice horskej – kosodreviny. Spieva jej horský vtáčik ľabtuška, pokrikuje na ňu svišť, „nohy“ jej štekli hrabošík tatranský a obveseľujú ju svižné kamzíky. Hoci je kosodrevina príbuzná vysokým boroviciam, vytvára husté plazivé kríky, ktoré dlhými koreňmi spevňujú pôdu. Je to veľmi užitočný ihličnan, preto je chránený.

Ako je to?

Všetky listy od vás nás potešia, ale niektoré ma zaujmú a prinútiť popremýšľať. Napríklad listy, v ktorých sa pýtate, či je pravda, že straka je zlodejkou.

Straka je príbuzná vrane aj havranovi. Straky sú inteligentné vtáky, ktorým nič neujde. Sú asi také veľké ako vrany. Sú však čierno-biele a majú dlhší stupňovitý chvost. Na zarastených, ťažko prístupných miestach, alebo vysoko na strome si robia väčšie hniezda upletené z konárikov, ktoré zvrchu prikryjú strieškou. Živia sa hmyzom, se-rešniach a vajíčkach.

Pri hľadaní potravy sa pristavia pri každom les- krom čriepku. V hniezde niektorých strák sa nájdú aj prstene či medajlóniky alebo mince. Lesklé predmety ich jednoducho priťahujú.

Na skok v LAPONSKU

Deťom vo Francúzsku nosí vianočné darčeky dedko Pére Noël. Býva v Laponsku, za severným polárnym kruhom a podobne ako Santa Klauza aj jeho privezú na saniach soby. Pére Noël sa s nimi vznáša v povetří a cez komíny spúšťa de- ťom darčeky.

Soby sú kopytníky príbuzné jeleňovi, dokonale prispôbené životu v tundre. Ich kopytá sa ne- zabárajú do snehu, hustú srst' im neprefúka ani silný vietor. Laponské príslovie hovorí, že šťastie prichádza na chrbte soba. Pre Laponcov zname- najú zdomácnené soby naozajstné šťastie. Posky- tujú im mlieko, mäso, teplý odev, topánky, pri- kryvky, aj nože z parohov. Pritom sú to veľmi skromné zvieratá. Stačí im trochu machu a lišaj- níkov, ktoré si spod zľadovateného snehu vyhrabú tvrdými kopytami a parohmi. V posledných ro- koch sa však sobom veľmi nedarí. V lišajníkoch sa hromadia niektoré vedľajšie produkty jad- rových pokusov, čo je nebezpečné nielen pre ne, ale aj pre ľudí, ktorí sa sobim mäsom živia.

Viete, alebo si vylúštite?

Zviera, ktorého meno máte uhádnuť, je veľký hlodavec. Žije na horských holiach vo Vysokých Tatrách. Je to bylinožravec, živí sa iba horskými trávami a bylinami. Na zimu ich naznáša do brloha, ktorý si vybu- duje v dvaapolmetrovej hĺbke. Tam už zem nezamrzá. O takomto čase spí. Nemyslíte si, že odfukuje a pochrapkáva. Spí tichuč- ko; nadýchne sa len raz za minútu a srd- ce mu bije veľmi pomaličky. Je celkom str- nulý, o tatranských fujaviciach sa mu ani nesníva. Ako sa volá? Vylúštite si jeho me- no v doplňovačke.

DOPLŇOVAČKA S TAJNIČKOU

1 2 3 4 5

6				

- Odev na karneval
- Menší vták podobný havranovi
- Najlepší priateľ človeka
- Plod podobný čerešni
- Pätorka
- Tajnička

Malovaná písanka

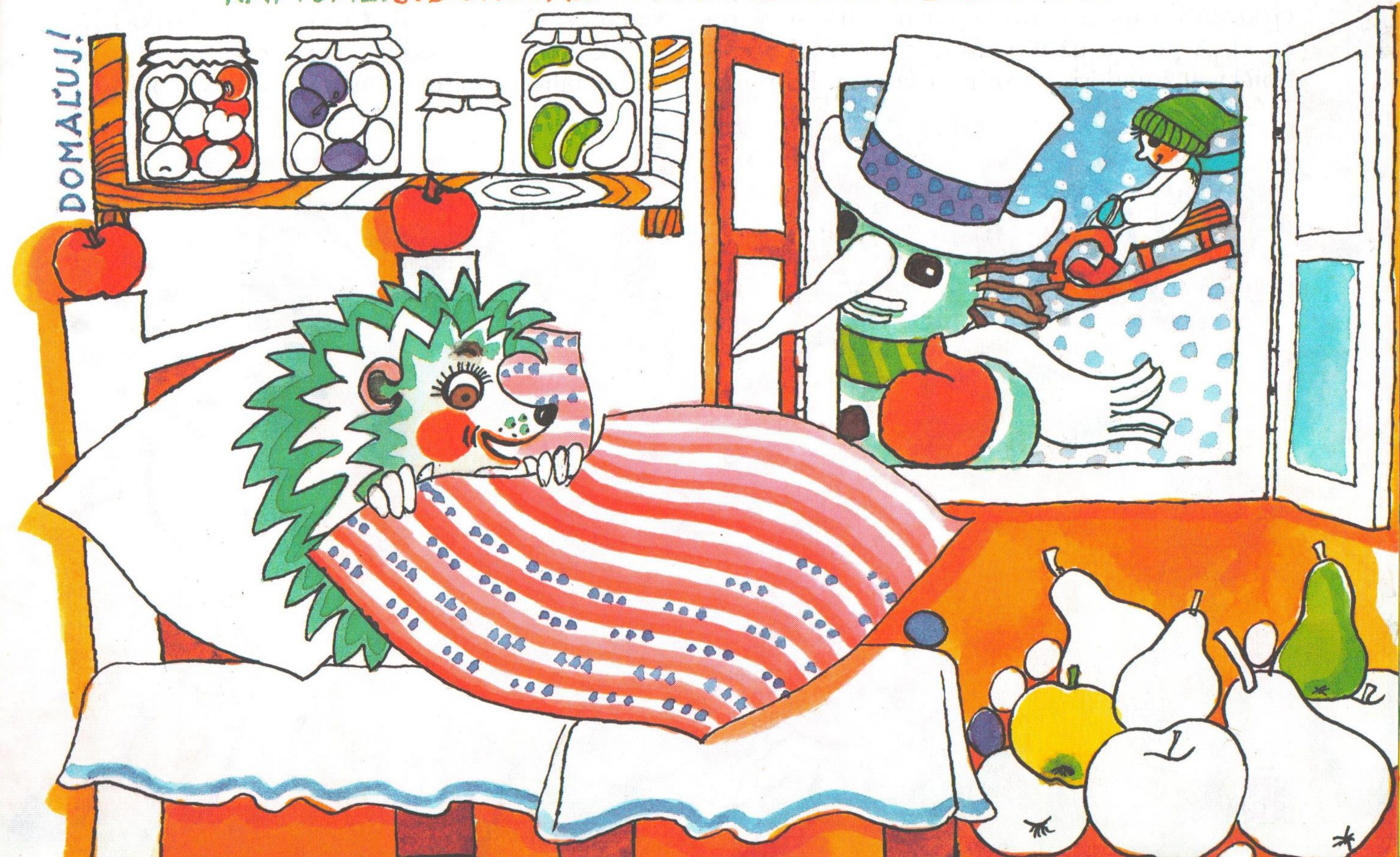
mamka, Ježková, kachka, Ježka, vlaščka, Ježka

Len čo na jeseň kleleli so
 prví, začali sa Ježkovci pripravovať na zimný spánok. vniesla do komory posledné a dobre ulesnil. Keď kleleli na zem prvé snehové, Ježkovci už spokojne spali. So nejakom čase sa mali prebudil, vyzrel a pene zašmurkal. Všetko navôkol bolo biele. "Jéj, múka, "chikol. A už sa aj bral von, aby z nej priniesol mamke na. "Viko mlynár, "oslovil ktorý stál na kopci pred. "Môžem si nabrat z vašej múky?"

prikývol, no kosmubnel, lebo zis-
 til, že nemá. Vlom sa pošmykol a už sa aj kotúľal dolu briežkom. Keď sa postavil na nohy, račudoval sa: "Veď ja mám na sebe múky aj za 3. A spokojne vošiel do a ešte spokojnejšie sa uložil do. A až do jari sa mu snívalo o chutných

kašička, chalupka,

NAPÍŠAL: J. DONOVAL NAMAĽOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

O koníkovi, ktorý vedel

Ja viem, že je to čudné, aby koník vedel telefonovať! Ale bol to cirkusový koník. A preto sa naučil kadečo.

Bol grošovaný. Hrivu aj chvost mal snehobiele. A žil v parádnom cirkuse, ktorý mal najlepšiu cirkusovú povesť.

Cirkusový stan bol nádherne zeleno-oranžový. Kto na jeho stožiaroch videl večer svietiť žiarovky, tomu sa zdalo, že si tam posadali hviezdy. Cirkusoví umelci aj cirkusové zvieratá ovládali cirkusové umenie dokonale.

Vážený cirkusový riaditeľ pred každým predstavením všetkým kládol na srdce:

„Umelci, nezabúdajte, že cirkusy sú na svete najmä kvôli deťom!“

A po každom úspešnom predstavení všetkým gratuloval:

„Dalo sa na to pozeráť. A teraz – dobrú noc! Každý do postele alebo do kletky! Pretože náš cirkus nie je holubník!“

Áno, bol to cirkus, ako sa patrí. Preto každé jeho predstavenie bežalo ani po masle. Najprv cirkusová kapela zahrala slávny cirkusový pochod. A potom už v manéži vystupovali artísta, opičky aj žongléri. Bláznili sa šašovia. Po povra-

ze chodil povrazolezec i jedna cvičená mačka. Medvede pri jazde na motorkách ukazovali deťom svoje vodičské preukazy. Levy a tigre hrôzostrašne revali, tvrdiac:

„Vtedy je deťom jasné, že sme divé zvieratá.“

S tromi umeleckými slonmi vystupoval sám pán riaditeľ cirkusu. Lebo slony sú veľké zvieratá.

„Urobte stojky!“ krotil ich.

Slony hneď urobili tri stojky, pekne jednu po druhej.

„Teraz deťom vystrúhajte indické poklony!“

Slony struhli indické poklony. Lebo to boli indické slony. Po slonoch priklusalo do manéže osem bielych koníkov. Mali ohlávky asi s briliantmi a farebné chocholy asi posypané zlatom. Áno, vyzerali ako princovia, ktorí sa premenili na kone. Ticho frkali:

„Deti, všimnite si! V pilinách tancujeme valčík, polku i mazúrku. To sme sa dlho učili na samé jednotky.“

A potom prišiel vrchol predstavenia. Svetlá v manéži takmer zhasli. Cirkusová dychovka hrala tak jemne, ani keby v nej boli hrali tulipány alebo ľalie. Z pilín v manéži sa začal kúdoľiť

telefonovať

biely dym, aký používajú aj slávni speváci, keď brnkajú na gitarách.

A do toho dymu vybehol... grošovaný koník. Bez chochola, bez ohlávky. Cválal ako divý koník v divjej prírode. Hneď zmizol v bielom dyme, hneď sa z neho vynoril. A potom – zastal.

Do zadymenej manéže vstúpila malá baletka v ružovom trikote. Niesla ružový telefón. Dost veľký na to, aby ním mohol telefonovať i kôň. Vážený pán riaditeľ cirkusu zatlieskal. A zvolal: „Moji milí, teraz uvidíte niečo, čo nikde inde nevidíte. Náš grošovaný koník bude telefonovať!“

Práve vtedy telefón ružovo zacengal. Malá baletka zdvihla slúchadlo. Priložila ho grošovanému koníkovi na ucho. On najprv slušne načúval a potom do ružovej mušličky povedal:

„Samozrejme, pán redaktor! Určite napíšte do Slniečka, že mám rád ovos, seno aj mrkvu.“ Alebo: „Slečna hlásateľka, odvysielajte v rozhlase, že pijem vždy iba čistú vodu.“

Alebo: „Pán režisér, pravdaže si zajtra môžete pre detskú televíziu nafilmovať moju rannú rozčvičku, ak nezaspíte.“

Hneď na to sa pán riaditeľ, ružová baletka i grošovaný koník hlboko poklonili.

Deti tleskali, smiali sa. Radovali sa, že videli koníka telefonovať. To bol vždy koniec predstavenia.

„Teraz všetci do postele a do kletky, pretože cirkus nie je holubník. Dobrú noc,“ povedal pán riaditeľ.

Ale raz, v jednom meste, grošovaný koník odpovedal do ružového telefónu akosi čudne.

„Vážne? To je smola! Ale nebuď smutný, prosím ťa! Áno, áno, dohodnuté! Choď k oknu a čakaj!“

„Kto to bol?“ pošepky sa grošovaného koníka spýtala baletka.

On odšepkal: „Pomôžeš mi?“

Ona pôvabne prikývla. Potom bol koniec cirkusového predstavenia. Pán cirkusový riaditeľ ako vždy pripomenul cirkusovým umelcom aj zvieratám:

„Do postele aj do kletok! Srdečne vám pripomínam, že cirkus nie je holubník. Dobrú noc!“

O chvíľu už všetko spalo. I pán riaditeľ vo svojom cirkusovom domčeku na kolieskach.

Iba grošovaný koník a ružová baletka nespali. Obaja ticho, aby neprebudili pána riaditeľa, drgali do všetkých cirkusových umelcov. Aj do všetkých cirkusových zvierat. I do cirkusovej kapely.

Šepkali: „Psst! Vstávať! Cirkus nie je holubník, ale podme!“

Grošovaný koník viedol všetkých do mesta na staré námestie, kde svietili iba dve starodávne lampy. Tam najprv cirkusová kapela čo najtichšie zahrala slávnostný cirkusový pochod. A potom pri starodávných lampách všetci cirkusoví umelci aj všetky cirkusové zvieratá úplne ne-

hlučne predvádzali celé cirkusové predstavenie. Cirkusovní akrobati lietali ani nemí anjeli z lampy na lampu. Šašovia, hoci sa veľmi bláznilí, držali jazyk za zubami.

Medvede sa pošepky vystatovali:

„My tu chodíme na motorkách so zhasnutými motormi. Je to drina!“

Levy aj tigre mlčanlivo revali. Ako keby im niekto bol vypoľ zhluk. Slony tancovali nehlučný indický tanec. A potom do jemného dymu vbehol grošovaný koník. Cválal nádherne divo, ale celkom nečujne. Vznášal sa ako grošovaná hviezda asi tri centimetre nad starým námestím. Až ho napokon, s telefónom, ktorý jemne cengal, citlivo pristavila ružová baletka. Na ucho mu priložila ružové slúchadlo. Presne oproti v jednom dome stál pri okne malý chlapec v pyžame. Tiež mal slúchadlo na uchu a takto si on a grošovaný koník ticho telefonovali:

„Ahoj, chlapec!“

„Ahoj, grošovaný koník. To je úžasné, ako vieš telefonovať!“

„Som rád, že aj ty vieš telefonovať. Inakšie by sme tu neboli. Ešte si smutný, že pre osýpky si nemohol ísť do cirkusu?“

„Veď som práve videl najtichšie cirkusové predstavenie na svete.“

„To si myslím!“

„Aká škoda, že už asi nikdy neuvidím taký nádherný tichý cirkus,“ smutne si povzdychol chorý chlapec.

„To iste nie! Lebo nikto nemá osýpky dva razy. Tak šup nazad do postele. A rýchlo sa uzdrav!“

Áno, bolo to telefonovanie, ktoré by určite bolo vyhralo prvú cenu, keby sa za telefonovanie dávali prvé ceny.

Potom sa všetci cirkusovní umelci, kapela aj zvieratá vracali nazad do cirkusu. Po špičkách. Jemne. Ako šampónová pena na vode. Grošovaný koník kráčal tak nežne, ako keby bol býval motýľom s podkovičkami – klop, klop, nežne klop!

To preto, aby nikto ani len náhodou neprebudil pána riaditeľa. Lebo ten by celkom iste bol povedal:

„Tak toto mám za svoju dobrotu. Z cirkusu je holubník!“

Ilustrovala KATARÍNA ŠEVELLOVÁ

Január má čistou tvár

ĽUBICA KEPŠTOVÁ

Novoročná

Január má čistou tvár,
odomyká kalendár.
Sype dni na biele kopy,
pritom ráta vtáacie stopy.
Každá niečo znamená...
Tajné čínske písmená.

FRANTIŠEK ROJČEK

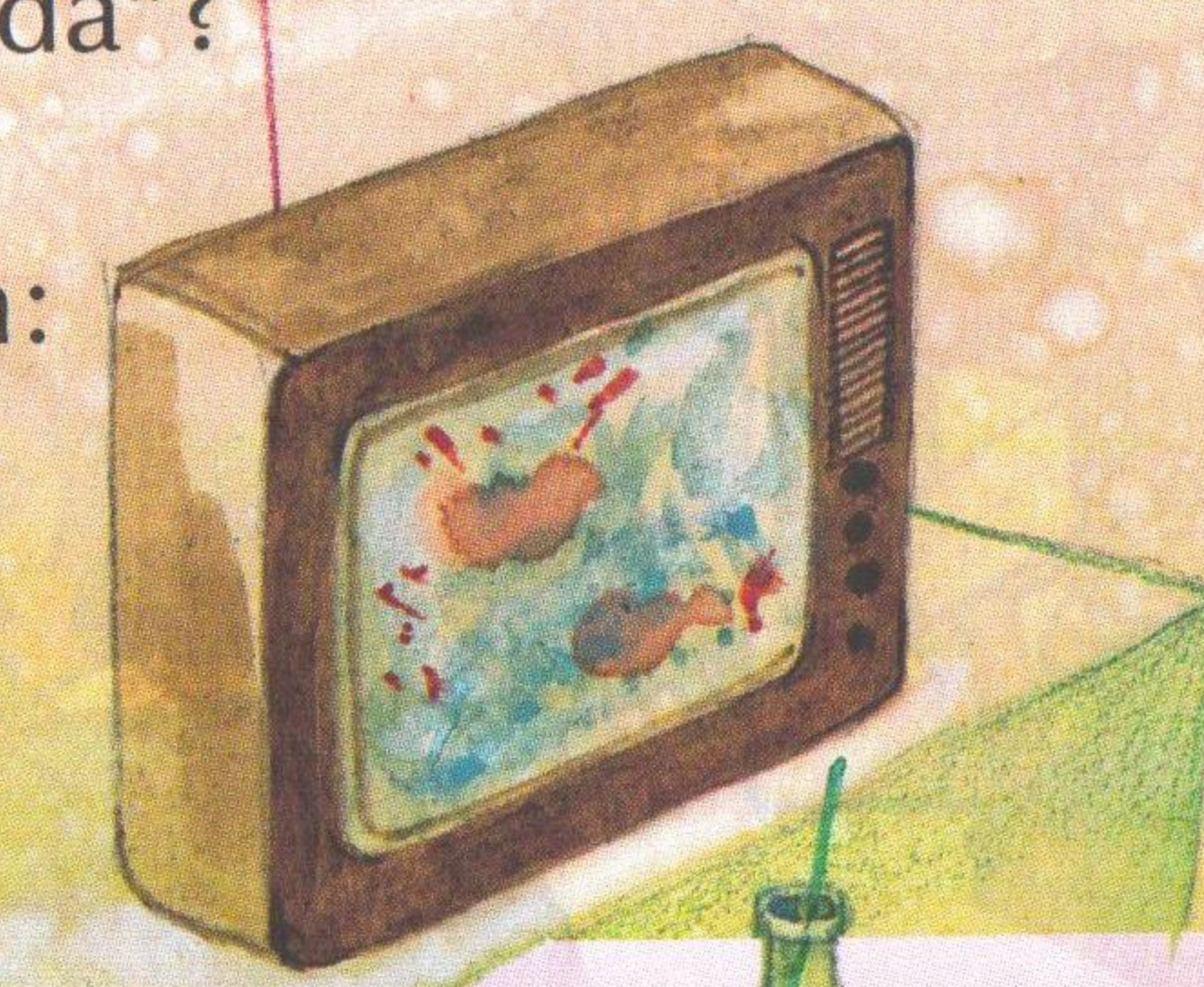
Šálka

ĽUBICA KEPŠTOVÁ

Nezbedná mamina

Aktovka ma omína.
Kedy príde mamina?
Hoci sa vždy tvrdo bráni,
rada sa hrá s úlohami.
Keď bude mať voľnú chvíľku,
vyskúšam ju násobilku.
Iste sa mi zasa schová!
Neznáša vybrané slová.
Čo však, keď sa „poskladá“?
To nebude zábava!
Potľapkám ju po líčkach:
„Spamätaj sa, mamička!
Nemusíš ísť do školy,
len mi urob úlohy!“

Svet šálky
je samá zmena:
ustavične
mení mená!

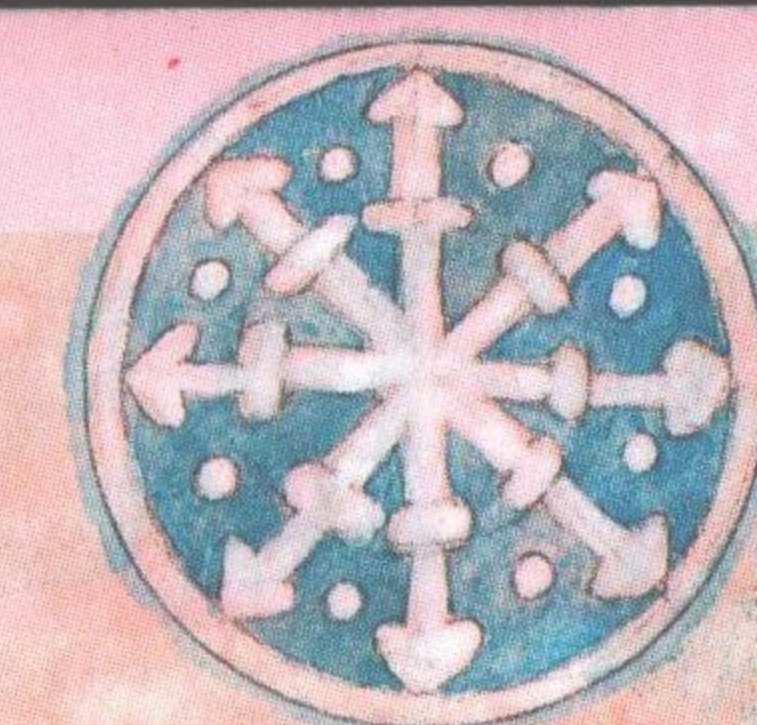
Keď do nej čaj
nalievajú,
hovorja jej
ŠÁLKA ČAJU.

A keď do nej
mlieko vteká,
na stole je –
ŠÁLKA MLIEKA.

Detváky sú
veľmi rady,
keď je ŠÁLKOU
ČOKOLÁDY.

Dospelých zas
veľmi baví,
keď z nej majú
ŠÁLKU KÁVY.

Jej život je
samá zmena:
jedna šálka –
mnohé mená!

Mocný a bohatý bol pán Lietavského hradu. A keďže sa triasol o svoje nečestne nahonobené bohatstvo, pozval si vychýreného staviteľa, aby mu z hradu urobil nedobytné sídlo.

Hrad sa vskutku zrútil. Zostala po ňom len hĺba kamien, z ktorej sa v hlbkej, temnej noci ozýva plač nešťastnej dcéry pána Lietavského hradu.

Napísal MILAN HUDEC

Tisíckorunáčka

Ilustrovala
VIERA KARDELISOVÁ

Lucia a Matilda boli vrstovníčky a bývali v jednom dvore. Boli i dobré priateľky, no často sa vadievali. Zakaždým sa však veľmi rýchlo pomerili.

Raz šli zo školy a zbadali na ceste bankovku. A nie malú, ale tisíckorunáčku. Najprv nechceli veriť vlastným očiam; iba zostali stáť, hľadeli na ňu a ukazovali prstom.

Potom sa obe naraz zohli a naraz položili na ňu ruky a len-len že ju neroztrhli.

„To je tisíckorunáčka! Naozajstná tisíckorunáčka!“ povedala Lucia. „Je moja, ja som ju prvá zbadala.“

„Nemohla si ju zbadať prvá, lebo ja som sa na ňu dívala už predtým, potom sme sa však obe naraz zohli, aj sme sa jej naraz dotkli,“ tvrdila Matilda.

A tak sa o ňu ťahali, až ju skoro roztrhli. A možno by sa to i bolo stalo. Bolo krátko po daždi, bankovka bola mokrá, prevlhnutá a zablátená. Našťastie vyšlo slniečko, usmialo sa na ne i na tisíckorunáčku a to ich priviedlo k múdrejším myšlienkam.

„Podme ju dať niekde osušiť,“ navrhla Lucia.

„A kam?“ spýtala sa Matilda.

Chvíľu rozmýšľali a potom navrhla Matilda:

„Vieš čo? Podme ju do potoka umyť, usušiť ju dáme až potom.“

Lucia súhlasila. Zašli k potoku a najprv jedna, potom druhá tisíckorunáčku umývali, čistili, prali, aj keď už vyzerala celkom ako nová. Pravdaže, jednej i druhej šlo iba o to, aby na jej čistení mali rovnakú zásluhu, ba keby sa nejako podarilo, radšej i väčšiu.

Oprali ju a zase sa chvíľu dohadovali, kam s ňou, kam ju ísť osušiť. A zase by sa neboli dohodli, keby im oproti nebol príbehol pes. Bol to pes domáceho, ale všetci, čo tam bývali, považovali ho za svojho. Privítal ich radostným štekotom, ani čo by bol vytušil veľkú udalosť. Napokon, veď to i veľká udalosť je, nájsť na ceste peniaz a ešte taký veľký, to sa predsa každý deň nestáva, málokomu sa čosi podobné príhodi. Dievčence mali šťastie, lebo keby sa aj niekto prihlásil, že on stratil tisíc korún, musel by to najskôr dokázať a dať im aspoň nálezné. Desať percent! Z tisíc korún stovka, každému dievčaťu päťdesiatka! Možno sa však nik neprihlási, budú sa môcť rozdeliť, rozmeniť tisícku, každej sa ujde rovných päťsto korún. Najprv však treba tisíckorunáčku osušiť, no nie?!

Rozradostený Zahraj im trochu poradil. Najprv ich privítal radostným štekotom a potom ich priviedol k svojej búde.

„Vieš čo,“ navrhla Matilda, „dajme peniaz

osušiť na Zahrajovu búdu. Vystrieme ho na striešku a raz-dva nám uschne. Nemusíme sa ani báť, že nám niekto tisíckorunáčku ukradne. Zahraj ju postráži, nikoho k búde nepustí. Potom za odmenu i jemu kúpime safaládku alebo cesnakovú salámu.“

Keď Zahraj počul, v akej dôležitej veci ho spomínajú, hneď veselo vyskočil a začal sa oblizovať.

„A nemali by sme to najprv niekomu ohlásiť?“ zauvažovala Lucia. „Tisíc korún, to je veľký peniaz! Čo ak ich niekto hľadá?“

„Kto by ich hľadal? Veď predtým pršalo, možno ich voda prihnala,“ vravela Matilda. „Nič sa neboj! Kým tisíckorunáčka obschne, môžeme sa na dvore trochu pohrať. Potom ju pôjdeme rozmeniť. Ba ani nemusíme meniť. Zájďeme do mäsiarstva a kúpime Zahrajovi tú safaládku alebo salámu.“

Zahraj sa začal ešte väčšmi oblizovať. Sadol si pred búdu a spočiatku vzorne strážil. Dievčatá medzitým všeličo plánovali, a keď už konečne prestali plánovať, začali sa hrať.

Slniečko stále pekne svietilo, ba začal po-

fukovať i vetrík, ktorý takisto pomáhal sušiť. Odrazu vetrík fúkol mocnejšie, tisíckorunáčka sa zdvihla a vietor, ani čo by ju bol chcel ešte lepšie osušiť, poletoval s ňou sem a tam.

Lucia si to všimla. „Aha, Maca! Naša tisíckorunáčka!“ Najprv sa zahnela na Zahraja, že tak zle strážil, potom sa radšej rozbehla, lebo sa jej zdalo, že vietor odvieva tisíckorunáčku k bráne.

Rozbehla sa za ňou aj Matilda. Aj Zahraj. A keďže bol najrýchlejší, raz-dva dievčatá predbehol. Dobehol tisíckorunáčku, lenže sa mu prilepila na ňufák, no prekryvala mu i oči, a keďže dobre nevidel, vybehol s ňou až na ulicu a tam mu ju znova uchytil vietor a chvíľu ju pred ním vyhadzoval nad cestou.

A Zahraj stále za ňou. Vybehli na ulicu i dievčence. Už-už sa zdalo, že vietor s tisíckorunáčkou vletí do potoka. Preletel, preniesol sa s ňou nad vodou. Zahraj nie aby skočil za ňou! Ďalej bežal popri potoku. Preskočil potok až potom, keď zbadal, že ho preskočili aj dievčence. No zase sa mu chcelo iba jašiť. Nie aby sa bol hnal za tisíckou. Zvrtol sa a bežal dievčatám oproti, skákal pred nimi a prekážal im v behu.

Vietor medzitým ešte zosilnel, vyniesol tisíckorunáčku do výšky, letel s ňou ponad ploty do záhrad, ďalej a ďalej.

Dievčatá ešte chvíľu pobehovali popri dlhom latkovom plote; pokúšali sa preliezť, plot však bol dosť vysoký. Kým by sa im to bolo podarilo, aj tak by už bolo bývalo neskoro.

Chvíľu pozerali pomedzi dosky záhrad, no kdeže už bola tisíckorunáčka!

„Ako si to strážil?!“ osopila sa Lucia na Zahraja. „Teraz už ani ty nič nedostaneš, lebo si nezaslúžiš. A my nedostaneme ani nálezné.“

Zahraj však bol sám so sebou spokojný. Ešte chvíľu veselo krútil chvostom, a keď sa dievčence vrátili domov, sadol si pred búdu a znovu predstieral, že vzorne stráži. Možno ani nechápal, prečo sa naňho hnevajú. On im zase zazlieval, že sa zábava tak rýchlo skončila. Veď sa mohli i dlhšie naháňať. Hádám si spomenul i na sľúbenú safaládku a cesnakovú klobásu, lebo odrazu sa začal oblizovať. Iste sa mu neskôr o nej aj snívalo.

Tóno a Tonka

Dvojstranu ilustroval
JÁN LENGYEL

Nedaleko sanice stojí snehuliak Tóno. Cíti sa urazený, lebo deti si ho nevyšimajú. Ešte včera sa mu aspoň podaktoré prihovorili:

„Nezmrzol ti nos, Tóno?“

Alebo:

„Nezašlo ti za nechty?“

Jedno dievča mu aj čiapku napravilo a pohladkalo ho po líci drsnou rukavicou. A práve vtedy jej ocko štukol aparátom.

„Budeš ho mať na pamiatku v albume, Elenka,“ povedal. „Je to krásny snehuliak.“

„Volá sa Tóno, Tonko, Toníčko!“ poskakovala Elenka.

Prosím, tak to bolo ešte včera.

Dnes akoby tu krásny snehuliak Tóno vôbec nebol. Nik naňho ani len nepozrie. Hádam keby sa hneď pobral preč, ani by nezbadali...

Rozhliadol sa okolo seba – a spravil krôčik – potom ďalší. Akoby sa len bol učil chodiť. Vlastne áno, snehuliak Tóno robil prvé kroky vo svojom živote.

Kráčal hore kopcom a srdce mu prudko bilo: touto cestou dosiaľ nešiel ani jeden snehuliak.

Vyšiel na kopec a spúšťal sa druhou stranou. Biely po bielom. Len červená čiapka mu svietila v snehu.

Stmievalo sa. Tma prichádzala čoraz bližšie a bližšie.

Ale Tóno mal bystré oči. Pod kopcom zbadal temnú škvrnu a pod ňou rozložené tvary snehuliackeho tela. Srdce sa mu rozbúchalo ešte väčšmi. Už zďaleka volal:

„Ahoj, kamarát!“

„Ahoj! Kto si?“ odpovedal mu nežný hlások, aký mávajú dievčatá.

„Som snehuliak Tóno. A kto si ty?“

„Ja som snehulička Tonka,“ odpovedal ten istý nežný hlások.

Vtedy bol už Tóno celkom blízko a videl: tá temná škvrna nebola nič iné ako červená bodkovaná šatka. A tá šatka bola uviazaná okolo bielej hlavy. A tá hlava mala oči čierne ako uhoľ a noštek červený ani mrkvička. Utešená snehulička, len ju odfotografovať.

„Už si sa niekedy fotila?“ spýtal sa.

„A ty si sa už? Kde?“ odpovedala Tonka ako pravé dievča.

„Vieš, kde je druhá strana kopca?“

„Neviem.“

„No tak tam.“

„A bolí to?“

„Nie, to je do albumu. Na pamiatku. Vieš, aby sa nezabudlo.“

„Ja na teba nikdy nezabudnem,“ povedala Tonka. „Si ten najmúdrejší snehuliak, akého som kedy videla.“

„A koľkých si už videla?“

„Len teba.“

„To preto, že na svete je málo snehuliakov a len zriedka sa stretnú,“ povedal Tóno.

„Som veľmi rada, že sme sa stretli,“ riekla Tonka.

Tak si snehuliak Tóno našiel kamarátku a snehulička Tonka kamaráta.

Kto chytí dúhu?

Ani jeden deň nie je celkom obyčajný. Ale sú také dni, ktoré sú úplne neobyčajné. Ako napríklad raz. Krásne svietilo slniečko... Odrazu vietor prihnal čierne mračná. Od lesa sa z nich spustil teplý dážď. Ale potom znova vykuklo slnko. A vtedy sa stalo to neobyčajné: nad les sa vyšvihla dúha. Oprela sa o tmavú oblohu a druhou nohou si zastala v susednom lese.

„Jééé!“ vykrikla veverička. „Z tej krásnej látky si ušijem šaty. Potom ma už nik nebude prezývať hrdzaňa!“

„Ho, hohó!“ zvolal medveď. „Ktosi postavil most do druhého lesa. Pôjdem preskúmať svet.“ A odkolembal sa za dúhou.

Tretia bola líška, ktorá obdivovala priezračnú stuhu na oblohe a špekulovala:

„Odstrihnem si z nej pár metrov. Blíži sa lesná slávnosť a zvieratká sa budú chcieť vyparádiť. Na trhu sa o moju látku pobijú. A ja budem v celom lese najbohatšia. Chi-chi-chi...!“ rozchichotala sa a rozbehla sa za dúhou.

Cez les sa kolembala ježica. Na chrbte niesla hríbik, ktorý chcela usmažiť malému ježkovi.

„Pôjdem za dúhou a poprosím ju o kúsok. Tatko ježo nášmu synčekovi urobí lodičku a ja mu na ňu ušijem z dúhy vlajku. To bude mať ježko radosť!“ tešila sa ježica.

„Óch, to je krása!“ privierala oči nežná srnka. „Musím si ju namaľovať!“ A odcupkala za dúhou.

Bežia zvieratká za farebnou dúhou, uháňajú. Ale čo to? Dúha pred nimi uteká tiež. Už aj les redne a ona je stále ďaleko.

Ježica sa zastavila prvá:

„A čo ak dúha musí ostať celá? Ak z nej kúsok ubudne, spadne z oblohy. Ježkovi postačí aj lodička bez zástavky.“ Utrela si spotené čelo a obrátila sa nazad.

I medveď od námahy ochkal a bručal:

„Stačí mi aj náš les. Žiadny iný skúmať nebudem! Čertovský most!“

Aj srnka zastala:

„Nuž čo! Doma si namaľujem dúhu spamäti!“

„Ach jaj!“ vzdychla si veverička. „Ja budem tuším navždy hrdzaňou. To, za čím utekáme, nedá sa dolapiť!“ Odcupkala.

Iba líške bolo ľúto zárobku. Bežala, uháňala, chvostom zametala:

„Ja tá mu-sím do-la-piť!“ dychčala a vyhrážala sa dúhe. Ale dúha iba šibla jedným koncom a... fuk! Kdesi zmizla, líške rovno pred očami.

„No počkaj!“ zlostila sa líška. „Však sa raz zasa objavíš. Potom ťa stiahnem z oblohy a celú predám na trhu!“

A slniečko sa jej smialo, až ho od veselosti natriasalo.

"Jeho krv na nás a na naše deti"

Rímsky prokurátor dal zbičovaného Ježiša vyvieť pred židovský dav a dúfal, že rozvášnení ľudia sa upokojia a rozídu.

Ale dav kričal:

„Ukrižuj ho!“

„Nenašiel som na ňom nič,“ zvolal Pilát, „za čo by si zasluhoval smrť.“

„Vydáva sa za Božieho Syna,“ odvetil veľkňaz.

Pilát zbezdral. Pozrel na Ježiša, od slabosti ledva stojaceho na nohách, a podišiel k nemu.

„Odkiaľ si vlastne?“

Ježiš sklonil hlavu a mlčal.

„Prečo mi neodpovedáš,“ zachmúril sa Pilát, „alebo nevieš, že mám moc prepustiť ťa a moc dať ťa ukrižovať?“

Ježiš zdvihol hlavu a šepol:

„Nemal by si nado mnou nijakú moc, keby ti nebola daná zhora.“

Ježišova pokojná, no sebaistá odpoveď Piláta ešte väčšmi utvrdila v jeho presvedčení: ten človek je nevinný a on nemá nijaký dôvod, aby ho poslal na smrť.

Literárne spracoval ONDREJ SLIACKY

Ilustrovala KATARÍNA ŠEVELLOVÁ

Veľkňaz Kaifáš akoby bol vytušil, čo sa odohráva v Pilátovej mysli, zvolal:

„Ak ho prepustiš, nie si priateľom cisára, lebo každý, kto sa vydáva za kráľa, stavia sa proti cisárovi.“

„Kráľ... aký kráľ!“ takmer vykrikoval Pilát. „Ten človek je obyčajný neborák, blúznivec. Sám tvrdí, že jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta.“ Nahlas však nepovedal nič. Stačí, zišlo mu na um, aby veľkňaz do Ríma poslal falošné obvinenie, že on, rímsky prokurátor, sa zastáva rebelujúceho Žida, a je koniec jeho postaveniu.

Pri tejto predstave Pilát pocítil nepríjemné mrazenie v chrbte. Vzápätí, akoby sa bol hanbil za vlastnú zbabelosť, rozhodol sa podniknúť ešte jeden krok na záchranu Ježiša.

Dal z budovy priniesť kreslo a prikázal naň posadiť Ježiša, ktorý ešte stále mal na sebe šarlátový plášť a na hlave trňovú korunu. Keď sa tak stalo, ukázal naňho a povedal:

„Hľa, váš kráľ!“

A skôr súcitne než výsmešne sa usmial. Vzápätí zväžnel a okríkol dav:

„Mám vari ukrižovať vášho kráľa?“

Tentoraz už bol skalopevne presvedčený, že pohľad na stýraného a zosmiešneného Ježiša otupí hnev davu a Ježiš bude zachránený. A vskutku, dav na jeho slová neodvetil. Po chvíľke však vyhrkli veľkňazi:

„Nemáme kráľa, iba cisára!“

Dav sa spamätal a začal vyvolávať ešte hlasnejšie ako prv:

„Ukrižuj ho! Ukrižuj ho!“

A už nielen kričal, ale začal sa hrozivo vlniť. Keď teda Pilát videl, že tu nič nepomáha, ba že pobúrenie ešte vzrastá, dal si priniesť umývadlo s vodou, umyl si v ňom ruky a vyhlásil:

„Nemám vinu na krvi tohto človeka. Je to vaša vec.“

Dav mu s krikom odvetil:

„Jeho krv na nás a na naše deti.“

V ohúrení nad touto odpoveďou Pilát zamrel. V okamihu sa však spamätal a veliteľovi stráže vydal príkaz, aby prepustil vraha Barabáša. Celý ten čas mal pocit, že sa naňho upierajú Ježišove oči, nemal však dost odvahy, aby sa o tom presvedčil.

A nenašiel ju ani vtedy, keď z nádvorja odchádzal do budovy.

No vo dverách sa predsa len obrátil. Nepozrel sa však na Ježiša, ale pohrdavým pohľadom si premeral židovských veľkňazov. Nato povedal svojim služobníkom:

„Zavolajte mi pisára!“

Keď pisár dobehol, zavolať tak, aby ho počuli aj židovskí hodnostári:

„Vezmi dajaký zdrap a napíš naň Ježiš Nazaretský, židovský kráľ.“

„Áno, pane,“ uklonil sa pisár.

"Jeho kru na nás a na naše deti"

„A napíš to,“ dodal Pilát, „po hebrejsky, po grécky a po latinsky. Nech celý svet vie, čo za kráľa majú Židia.“

Keď pisár doniesol nápis a podával mu ho, Pilát sa pozrel na židovských veľkňazov a uškrnul sa.

„Zaveste ho odsúdenému na krk!“

„Pane,“ pristúpil k nemu jeden z veľkňazov a dotknuto, akoby si od rímskeho prokurátora bol chcel takúto urážku Židov vyprosiť, požiadal: „Nepíš: Židovský kráľ, ale že on povedal: Som židovský kráľ.“

„Čo som napísal, to som napísal!“ odsekol Pilát. Potom sa obrátil k veliteľovi stráže a prikázal mu:

„Chod' a vykonaj popravu.“

Vo chvíli, keď rímsky prokurátor vydal príkaz popraviť Ježiša, hoci bol presvedčený o jeho nevine, na druhom konci Jeruzalema zakosilil si na hrdlo slučku z hrubého konopného povrazu Judáš Iškarjotský.

Hneď ako najvyššia židovská rada odsúdila Ježiša, Judáš pocítil výčitky svedomia.

„Zhrešil som,“ zúfalo zvolal pred židovskými staršími, „lebo som zradil nevinnú krv.“ A položil pred nich mešec s tridsiatimi striebornými.

„Čo nás do toho,“ odvetili mu zákonníci.

Judáš na nich nechápavo pozrel.

„Nerozumiete? Udal som nevinného človeka.“

„To je tvoja vec!“ odsekli kňazi a prestali si ho všiamať.

Judáš zbledol, zaknísal sa, potom schytil mešec a vybehol na ulicu. Nevedel, kam uteká, keď však uvidel chrám, vbehol doň a mešec hodil na zem. Potom šiel domov, vzal konopný povraz a obesil sa.

„Tie peniaze,“ rozhodli kňazi, keď sa dozvedeli o Judášovej smrti, „nesmú prísť do chrámovej pokladnice, lebo to je cena krvi!“

„Ale čo s nimi urobiť?“ uvažovali.

Napokon sa uzhodli, že za ne kúpia pusté Hrnčiarovo pole na pochovávanie cudzincov. Odvtedy až do dnešného dňa sa to pole volá Pole krvi.

A tak sa do slova a do písmena splnilo, čo predpovedal prorok Jeremiáš:

„Vzali tridsať strieborných, cenu toho, ktorého takto ocenili synovia Izraela, a dali ich za Hrnčiarovo pole...“

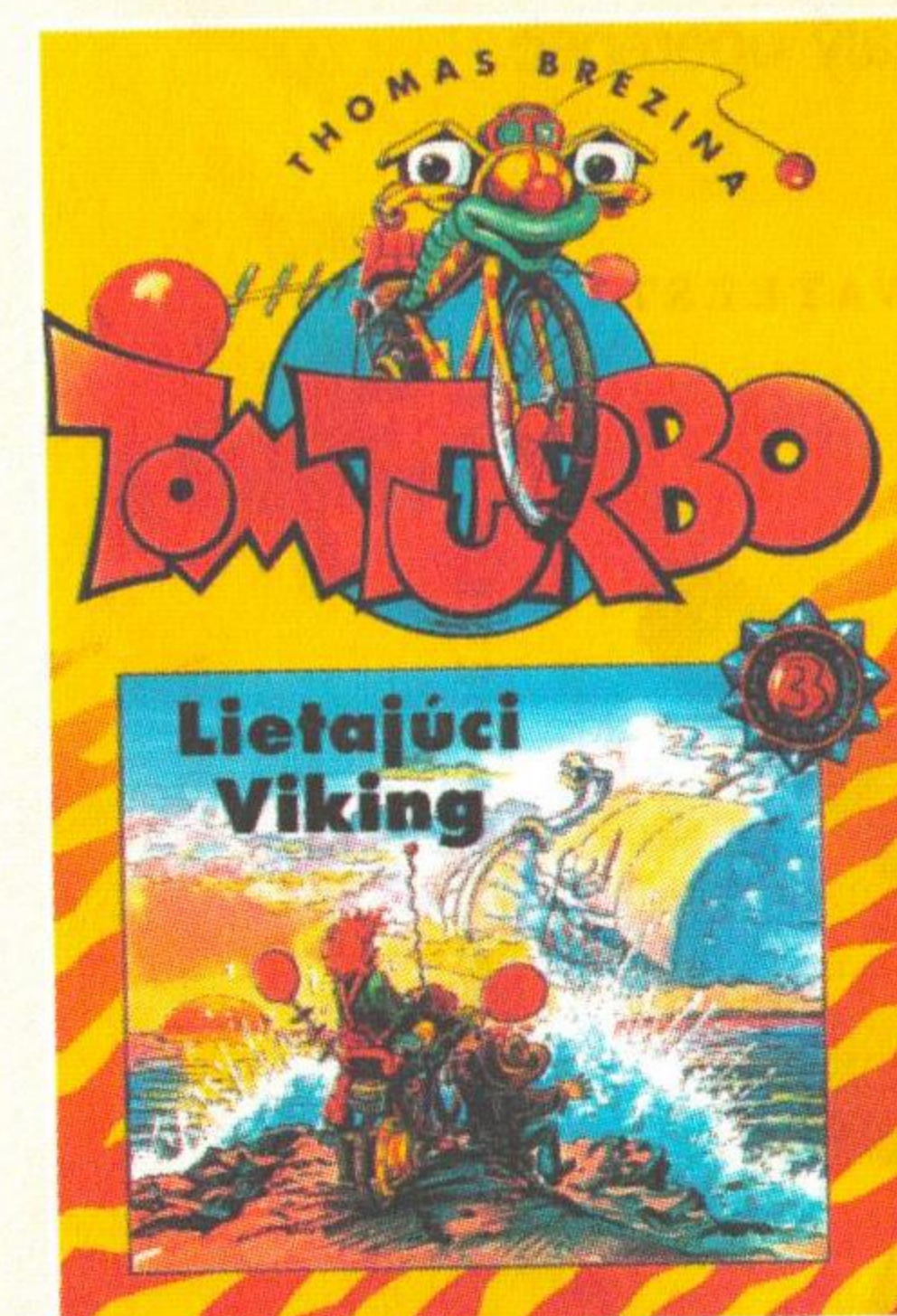
VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

Z tých, ktorí v 1. čísle Slniečka vypátrali pani spisovateľku **Máriu Jančovou**, sme vyžrebovali týchto šťastných výhercov: A. Čelkovú z Čelkovej Lehoty; E. Poláčkovú z Rudiny; L. Belaiovou z Prievidze; M. Zápotočného z Trenčína a B. Luňáčka z Brezna.

V 2. čísle Slniečka rozohral futbalový zápas medzi **Nebom a Peklom** spisovateľ **Ludo Zúbek**. Zo správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto úspešných pátračov: P. Smatanu z Považskej Teplej; M. Sedlákovú z Bratislavy; T. Palka z Košíc; B. Tekeľovú z Habovky a žiakov 4. ročníka zo ZŠ 1.–4. roč. v Čiernom Balogu-Dobroči.

Vítazom srdečne blahozeláme a posielame im veselé dobrodružné knižky najúspešnejšieho rakúskeho spisovateľa pre deti a mládež **Thomasa Brezina**, ktoré vám venovalo vydavateľstvo **MOTORSTAV**. Na obrázkoch vám predstavujeme obálky dvoch knižiek, ktoré vyšli v sérii **TOM. TURBO. KNIHY**. A viete, čo sa skrýva pod menom **TOM TURBO**? Zázračný bicykel, ktorý dokáže nemožné.

Veselú zábavu!

Slniečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.–5. ročníka ZŠ

Vydáva Národné literárne centrum s finančným príspevkom Štátneho fondu Pro Slovakia, Nám. SNP 12, 811 08 Bratislava.

Adresa redakcie: P.O. BOX 307, 810 00 Bratislava. Telefón 381 41 62.

Šéfredaktor **ONDREJ SLIACKY**

Zástupkyňa šéfredaktora **Ľubica Kepštová**
Grafická a výtvarná úprava **Viera Fabianová**
Jazyková redakcia **Ján Kačala**

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Prvá novinová spoločnosť, a. s., objednávky prijíma Obchodné stredisko PNS v sídlach okresov a Regionálne stredisko PNS (Bratislava, Trnava, Nitra, B. Bystrica, Žilina, Košice, Poprad).

K T O

vyhral slniečkársky bicykel?

Milí slniečkári, isto už horíte od nedočkavosti. Najmä tí, ktorí nám po celý školský rok 1995/96 posielali odpovede do Veľkej literárnej súťaže.

Záverečného žrebovania sa dočkalo 14 782 korešpondenčných lístkov. Všetky sme vysypali z obrovského papierového vreca na koberec, poriadne sme ich premiešali a šéfredaktor Slniečka **Ondrej Sliacky** za účasti pani notárky **Floriánovej** a zástupkyne šéfredaktora **Ľubice Kepštovej** vyžreboval šťastnú výherkyňu horského bicykla. Stala sa ňou **Petronela Ďurčiová** zo Sloviniiek. Srdečne jej blahozeláme a vám ostatným želáme veľa úspechov v tohtoročnom kole Veľkej literárnej súťaže.

Výsledky naborovej súťaže pre pani učiteľky uverejníme v nasledujúcom Slniečku.

SLNIEČKO

Objednávky prijíma tiež firma **ARES**, s. r. o., Športová 5, 831 04 Bratislava, t. č. 07/21 50 53.

Objednávky do zahraničia vybavuje **PNS**, š. p., Pribinova 25, 831 81 Bratislava.

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku 7 Sk, ročné predplatné 70 Sk. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslil **Marián Čapka**

POVIEM TI O PEKNEJ KNIŽKE...

Chlapec Lampášik

V levočskom vydavateľstve Modrý Peter vyšla prednedávnom krásna knižka. Je tenká, útla a jemná, ale aj veselá, pestrá a mimoriadne vynachádzavá. Možno preto, lebo je o ujovi maliarovi a jeho kamarátoch, medzi ktorými je aj chlapec Lampášik. Na prvý pohľad by sa ti mohlo zdať, že je to knižka pre mladšieho súrodenca. Nedaj sa však pomýliť. Pri jej čítaní sa zabavíš a zmúdreš. Keď si vylúštiš doplnovačku, dozvieš sa meno spisovateľa, ktorý ju napísal. Jeho krstné meno je Ján.

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

TAJNIČKA

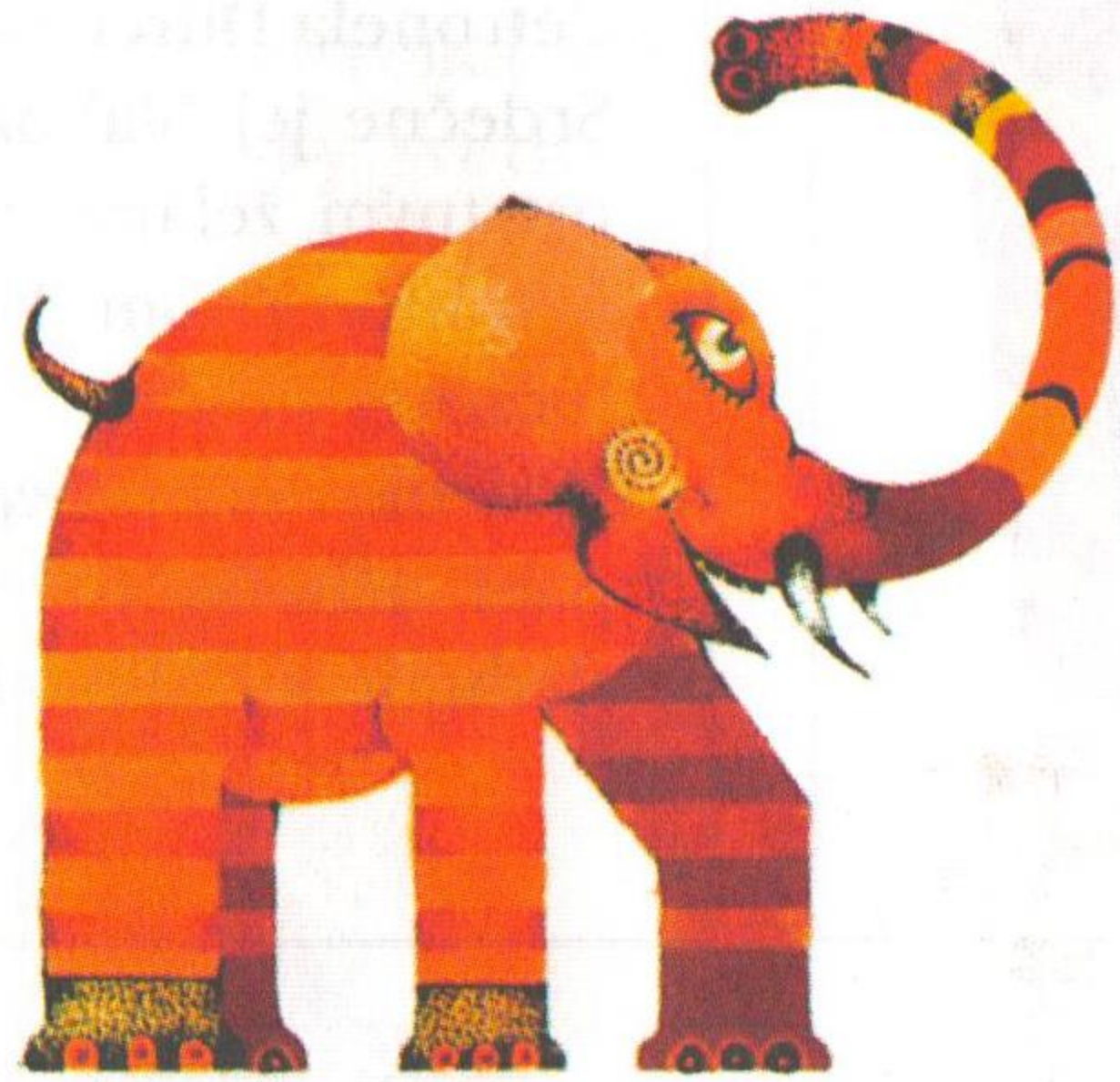
					M
		1.			
		2.			
	3.				
4.					
5.					

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

1. zámeno, ktoré si osudne mýlime so zámenom my;
2. zvieratko, ktorého menom hanlivo označujeme spolužiakov;
3. ľahaj po zemi;
4. opak riedkej;
5. malý operenec.

MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO M

MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO MODRÝ PETER 1996

VYDAVATELSTVO M